

זה הדדריך

زوهدريخ ZO HADEREKH

גיליון 45, 16 בנובמבר 2011

נכה לא בונים שביתה

בעקבות השביתה הכושלת, נשאלות שאלות רבות: האם קיימת זכות השביתה, מדוע עיני לא יכול להנהיג את העובדים, ואיך להמשיך במאבק

מאת אפרים דוידי

את השינוי בהלוך הרוח הציבורי בעקבות המחאה החברתית בקיץ האחרון.

המחאה, שהוציאה מאות אלפים, רובם שכירים, לרחובות הערים, בלבדה את עיני. תחילה התעלם ממנה, וכאשר נוכח לדעת את עוצמתה, הסתפק בכינוס עצרת בחצר הוועד הפועל, שם קיבל במה להצהרותיו הפשוטות והמתחמקות. רק הרבה יותר מאוחר נזכר עיני להכריז על השביתה בנושא עובדי הקבלן, שלא הותירה רושם.

עיני שב ונכשל בהבנה הבסיסית, הנדרשת מאדם בתפקידו: הישגים בעלי משקל עבור העובדים ניתן להשיג רק במאבק ממושך ונחוש. המושגים "מאבק", "ממושך" ו"נחוש" - זרים להסתדרות בראשות עיני.

כדי לשנות את מאזן הכוחות לטובת העובדים, תפקידה של ההסתדרות הוא להקים חזית מאבק רחבה, הכוללת את המורים (ר' תחקיר על העסקה קבלנית בחינוך בעמוד 2), את אנשי הסגל הזוטר באוניברסיטאות, את הסטודנטים והעיתונאים (המאוימים בפיתורים), ולקרוא ל"שביתת העם" (כפי שניסחו זאת ראשי המחאה). שביתה קצרה ללא הפגנת כוח, ללא עצרות ומצעדים של עובדים, ללא משמרות מחאה בפתח אזורי התעשייה והערים הגדולות - אינה אלא מחאה פושרת נטולת השפעה.

בפני ההסתדרות, כארגון עובדים גדול, עומדים אתגרים חשובים, ישנים ואף חדשים. בעקבות המשבר הקפיטליסטי העולמי ובשל רצונם של המעסיקים לשמור על שיעורי הרווח הגבוהים, צפויים בחודשים הקרובים גלים של פיתורים (ר' ידיעה נרחבת בעמוד 6).

על רקע המחאה החברתית, חיוני להקים, לקראת הבחירות לוועידת ההסתדרות, שיתקימו בחודש מאי 2012, רשימה שתתרגם את כוחה של המחאה לכוח בהסתדרות. רשימה כזאת תפעל לשמירה על רמת החיים של העובדים ולשיפור; למיגור התופעה של עובדי הקבלן; נגד הפרטה של חברות ושירותים ממשלתיים; לדמוקרטיזציה של ארגוני העובדים; להחזרת העובדים להסתדרות ולהחזרת ההסתדרות לעובדים.

השביתה הכללית "ללא הגבלת זמן" למען עובדי הקבלן, עליה הכריזה ההסתדרות בשבוע שעבר, נמשכה ארבע שעות בלבד. זאת, לאחר ההגבלה שהטיל הדין לארצי לעבודה, הפוגע שוב ושוב בזכות השביתה ומנסה לנהל את סכסוכי העבודה (ר' סכסוך הרופאים המתמחים).

בית הדין גם הורה לצדדים - האוצר וההסתדרות - "לנהל מו"מ אינטנסיבי", שממנו לא יצא עד כה דבר. זו תמימות או היתממות לצפות, שממשלת הימין, שכבר הוכיחה את איטמותה לדרישות המחאה החברתית, תשנה את מדיניותה, הגורסת חיסול של העבודה המאורגנת והחלפה בעובדי קבלן, בגלל "מו"מ אינטנסיבי", או בשל שביתה כללית שהפכה שביתה חלקית. הסכנה היא, שעופר עיני, יו"ר ההסתדרות, יסתפק בהבטחה של האוצר לחוקק חוק חדש בנושא עובדי קבלן, שהממשלה, כדרכה, לא תאכוף, או בשורה של "הבנות", שערכן כקליפת השום.

העובדה, שממשלת נתניהו מוסיפה לשרת את האינטרסים של בעלי ההון, אינה מפתיעה איש. אך האם הכרזת השביתה הכללית למען עובדי הקבלן מבשרת תפנית כלשהי במדיניותה של ההסתדרות?

לאחר עשרות שנים של עצימת עיניים, הסתפקות בקומבינות עם המעסיקים הפרטיים והציבוריים, ושיתוף פעולה הדוק עם מדיניות האוצר, הכריז לכאורה עופר עיני "מלחמת חורמה" נגד העסקת עובדי קבלן. אך לצערנו, הניסיון לימד, כי מבחנו של עופר עיני אינן הצהרותיו, אלא מעשיו. עיני, החתום על שורה של הסכמים מבישים של העלאת שכר זעומה; אשר מנע מהעובדות הסוציאליות להשיג בשביתתן הישג של ממש; אשר בלם סולידריות של ועדי עובדים עם מאבק פועלי חיפה כימיקלים - הוכיח שוב ושוב, כי במעשיו הוא משרת את האינטרסים של המעסיקים.

הרעיון להכריז שביתה נגד העסקה קבלנית בא לעיני, כפי שהודה בריאיון ב"קול ישראל", כניסיון להדביק

לאחר ההכרעה בפרשת קצב

הכרעת בית המשפט העליון בפרשת קצב, חתמה ב-10.11 פרשה רבת תהפוכות, שהחלה עוד בשנת 2006, של חקירה ודיון בעבירות מין קשות בהכרעה מעשית, משפטית וערכית חד-משמעית.

במישור המעשי, משה קצב, נשיא המדינה לשעבר, ירצה שבע שנות מאסר; במישור המשפטי, ניתן תוקף מיוחד להלכה, ששימוש ביחסי מרות לצורך ניצול מיני מחייב ענישה מחמירה; ובמישור הערכי, נתקבלה החלטה המחזקת את זכותן ואת יכולתן של נשים להתנגד להטרדות מיניות וליחסי מין כפויים מצד בעל שררה.

אולם, פסק דין חשוב ככל שיהיה, אין בו די, כדי לשרש נורמות מאצ'ואיסטיות של התייחסות לנשים כאל חפץ שימושי. נורמות אלה היו הבסיס לעבירות המין שביצע קצב, כמו גם לסירובו העיקש להודות, שהוא תקף נשים שעבדו תחת מרותו. אך קצב אינו היחיד, שהפנים נורמות כאלה.

לפי הערכות רווחות, 80-90 אחוזים מהנשים הנאנסות אינן מגישות תלונה במשטרה, גם בגלל שאינן מאמינות בכוחן לנצח את המערכת, וגם בשל הקושי להתמודד עם החקירה במשטרה ועם העדות בבית המשפט. חשוב לזכור, שאישה המתלוננת על אונס, מעשה מגונה או הטרדה מינית צריכה להתמודד עם חיטוט בחייה האישיים, עם הטלת ספק בדבריה, עם הדרישה, שתזכור הכל במדויק, למרות הטרואומה שחוותה והזמן שחלף.

ההכרעה האמיצה של בית המשפט המחוזי, ולאחריו – של בית המשפט העליון, בפרשת קצב, שבה ומדגישה את הצורך של הדמוקרטיה הישראלית בהדיפת ההתקפות והצעות החוק של הימין על עצמאות השפיטה.

תמר גוז'נסקי

טילים וזכות קיום

מאת יוסי סגול

המצב, בו מנהיג של מדינה טוען שלמדינה אחרת אין זכות קיום, הוא בהחלט לא פשוט. גם מדינות החולקות על ישראל בעניינים רבים, נוזפות באיראנים, ומנסות למצוא פיתרון לבעיה. אך בעוד שארה"ב ושותפיה מפעילים לחץ כלכלי ומדיני על האיראנים, ממשלת ישראל מכוונת, כמיטב המסורת, לפתרון צבאי. ככה זה, כשאנחנו מבינים רק כוח.

אך לפני שיגור המטוסים, יש בעיה אחרת, שטרם נפתרה. גם ישראל שוללת את זכות הקיום של מדינה אחרת. בשבוע בו ארגון אונסק"ו קיבל את מדינת פלסטין לשורותיו, ממשלת ישראל הודיעה על בניית 2,000 יחידות דיור נוספות בהתנחלויות. העיבוי החדש של ההתנחלויות לא נובע מ"זכות אבות", מצורך ביטחוני, ואפילו לא מגידול טבעי – זה רק מתוך נקמנות פוליטית, שבסופו של דבר פוגעת באזרחי ישראל, לא פחות מאשר בפלסטינים.

שליטת זכות הקיום העצמאי של הפלסטינים, גורמת ליותר ויותר אנשים ומנהיגים בעולם לחשוב, שגם לישראל אין זכות קיום. חלקם לא קונים מוצרים ישראלים, חלקם מפגינים נגד השגרירויות שמעליהן מתנופף דגל כחול לבן. גם אירן של אחמדינז'אד מציגה זאת כסיבה לעמדויה. למען האמת, איש אינו יכול להבטיח, שכאשר יסתיים הכיבוש, תיעלם מעצמה הסכנה הגרעינית. אך כל עוד ישראל שוללת את זכות הקיום של מדינת פלסטין, אל לה להתפלא שאחרים שוללים את זכות הקיום שלה.

דברים בשם אומרם

אמת דיברתי

"אני לא יכול לסבול את נתניהו" אמר נשיא צרפת ניקולא סרקוזי לנשיא ארה"ב ברק אובמה. "הוא שקרן". הנשיא האמריקאי לא ניסה לסנגר על נתניהו, להיפך, הוא חשף בפני סרקוזי את תסכוליו שלו. "לך נמאס ממנו", אמר אובמה. "ומה איתי? אני צריך להתמודד אתו כל יום" ("הארץ", 12.11)

אינטליגנציה רגשית

"מלחמה זה לא פיניק, אך בשום תרחיש לא יהיו 50 אלף הרוגים וגם לא 5,000 ולא 500 הרוגים" (שר הביטחון אהוד ברק על השלכות התקיפה באיראן, מתוך ראיון ששודר ב"קול ישראל", 11.11)

החלום האמריקאי / א'

"30 השנים המופלאות של מהפכת הטכנולוגיה, הגלובליזציה, הדמוקרטיזציה והאינטרנט – 30 שנות ניצחון השיטה האמריקאית – היו אכן מופלאות, אבל הן היו מופלאות בעיקר ל-1% מהאוכלוסייה בארה"ב, למאיון העליון. אלה הם המגה עשירים, המולטי מיליונרים והמיליארדרים".

(גיא רולניק, "דה מרקר", 03.11)

החלום האמריקאי / ב'

"רוב המובטלים בארה"ב לא מקבלים דמי אבטלה. בתחילת השנה 75% מהמובטלים קיבלו דמי אבטלה, וכיום מספרם ירד ל-48% - שינוי המצביע על החרפת המשבר הכלכלי" ("דה מרקר", 07.11)

החלום האמריקאי / ג'

"הקונגרס האמריקאי הוא כיום במה לשוחד שניתן בחסות החוק... ענף הפיננסיים בארה"ב הוציא 2.3 מיליארד דולר על תרומות לבחירות לממשל הפדרלי מ-1990 ועד 2010. מדוע יש 61 חברים בוועדה של בית הנבחרים של ארה"ב לשירותים פיננסיים? כיוון שחברי קונגרס רבים רוצים להיות בעמדה שמאפשרת למכור קולות לוול סטריט".

(תומס פרידמן, "ניו יורק טיימס", 01.11)

החלום הישראלי

"הרמטכ"ל לשעבר גבי אשכנזי מונה ליו"ר שמן חיפוש נפט; יקבל 100 אלף ש' לחודש ו-15 מיליון באופציות. קשריו של אשכנזי במערכת הביטחון עשויים לסייע לשמן, שצריכה לקבל אישורים ממשד הביטחון" (כותרות ב"דה מרקר" ו"גלובס", 07.11)

שלחו לנו דברים בשם אומרם: info@maki.org.il

מסמך: מורים עובדי קבלן וניצולם

קבוצה של מורים ופעילים חברתיים חקרו את התופעה - להלן מסקנותיהם

מורי היל"ה: בפרויקט זה, עובדים המורים עם קבוצות קטנות של נוער בסיכון. הם מונים 1,500 מורים בעלי תעודת הוראה מוכרת ממשרד החינוך (המאורגנים במסגרת ארגון "כוח לעובדים"). מורים אלה עובדים עם נוער בסיכון במוסדות סגורים, או במרכזים פתוחים, הנקראים "מרכזי השכלה". כ-6,000 בני נוער לומדים במסגרות אלה.

רנה קאסן ויובל חינוך הן אגודות, המפעילות שירותים עבור עיריות ירושלים ות"א, המעסיקות אלפי מורים, פעמים רבות בלימודי ליבה ולא בתל"ן (תוכנית לימודים נוספת הממומנת בתשלומי הורים או בידי הרשות המקומית). מורים אלה סובלים פעמים רבות מהלנת הפקדות כספים לפנסיה ולקרן ההשתלמות; מקבלים שכר הנמוך ממורים המועסקים ישירות בידי משרד החינוך; נפגעים בזכויות סוציאליות.

הפרטת מערך המורים המחליפים

במהלך יולי 2011 הפריט משרד החינוך את מערך המורים המחליפים שלו. רק בשנה האחרונה היו לא פחות מ-83,261 מקרים, שבהם נכנס מורה מחליף לכיתה, לעיתים ליום אחד, ולעיתים - אפילו לחודש שלם.

תהליך ההפרטה הפך את המורים המחליפים לעובדי קבלן. אם עד כה זכו ממלאי המקום לתשלום נאה עבור עבודתם, הרי שכעת הם צפויים, במקרים רבים, לשכר מינימום. במרכז הובהר, כי "לא יהיו למועסקים על ידי הקבלן כל זכויות של עובדים המועסקים על ידי הממשלה".

סיכום: רוב מורי הקבלן משתכרים סביב שכר המינימום; ללא ביטחון תעסוקתי; אינם מקבלים משכורות בתקופת הקיץ או החגים; אינם מועסקים באופן רציף, ולכן אינם צוברים הטבות סוציאליות; אינם מקבלים החזרי הוצאות נסיעה מלאים; אינם מקבלים תשלום מלא על ימי השתלמות ועל עבודות מיוחדות; סובלים מניכוי חלק משכרם בשל ביטול שיעור (בגין היעדרות תלמידים - מקרה שכח).

ח"כ דב חנין (חד"ש): להפסיק את האפליה כלפי האמהות החד-הוריות

מליאת הכנסת אישרה בשבוע שעבר בקריאה ראשונה, הצעת חוק של ח"כ דב חנין (חד"ש), המבטלת שלילת מזונות מאמהות חד-הוריות היוצאות לחו"ל. כיום, אם חד-הורית שלא מצליחה לגבות דמי מזונות מבעלה לשעבר ומשתכרת פחות מ-5,013 שקל בחודש, מקבלת קצבת מזונות מהביטוח הלאומי בסך 2,672 שקל, והביטוח הלאומי גובה את הכסף מהבעל. כ-20,139 נשים קיבלו קצבה באופן זה בשנת 2009.

אך לפי חוק המזונות, אם אישה, המקבלת קצבה זו, יוצאת לחו"ל יותר מפעם אחת בשנה, הקצבה נשללת ממנה. בדרך זו הקצבה נשללה מ-1,500 נשים בשנת 2009. הצעת החוק מבטלת סעיף זה.

גממות ההפרטה יצרו מגוון של הסדרי העסקה של עובדי הוראה, העוקפים את ההסכמים הקיבוציים, עליהם חתומים ארגוני המורים, ואת הסכמי השכר של עובדי המדינה. בצד מיעוט, המועסק בחוזים אישיים בתנאים מועדפים, הרוב מועסק בתנאים פחותים באמצעות גופים פרטיים מתווכים.

בשנים האחרונות, רווחת התופעה של שיתופי פעולה של משרד החינוך ורשויות מקומיות עם גופים חיצוניים כגון גופים עסקיים, קרנות ומלכ"רים. משרד החינוך פועל מזה שנים במסגרת שהוא מכנה "שותפות" עם סדרה של מלכ"רים וקרנות, המשמשים קבלני-משנה של המשרד, בעיקר בתחום של קידום אוכלוסיות חלשות ובפרויקטים המשלבים חינוך ורווחה. המרכזיים שבהם הם: קרן יד הנדיב, קרן קרב, קרן סקט"א-רש"י, מכון ברנקו וייס, חברת המתנ"סים והאגודה לקידום החינוך.

הקרנות פועלות בדרך כלל ממניעים חיוביים ולשם מטרות חינוכיות. עם זאת, התקשרות משרד החינוך עם קבלני-משנה אלה לא תמיד עולה בקנה אחד עם האינטרס הציבורי. אחת הבעיות היא - בעיית המורים עובדי קבלן. הקרנות עצמן וקבלני המשנה שלהן מעסיקים אלפי עובדי חינוך. חלקם מועסקים בחוזים אישיים בתנאים טובים מאלה של עובדי מערכת החינוך, חלקם מועסקים על בסיס ארעי בשכר מינימום, חלקם עובדים מקצועיים המועסקים על בסיס שעתי וארעי בתנאים פחותים וללא בטחון תעסוקתי. בכך תורמת פעילות הקרנות לפיחות בתנאי העבודה בתחום החינוך וליצירת מעמד של מורים עובדי קבלן.

היכן מועסקים מורי הקבלן?

קרן קרב: הוקמה ב-1990 על ידי איש העסקים צ'ארלס ברונפמן כמיום פילנתרופי למתן שיעורי העשרה לתלמידים בפריפריה. בשנת 2003 התאגדה הקרן כעמותה, ומאז היא מפעילה, בשיתוף עם משרד החינוך, את "תוכנית קרב למעורבות בחינוך" - שיעורי העשרה הפועלים כיום בלמעלה ממאה יישובים בארץ. הקרן מפעילה תוכניות נוספות, ובהן - יום לימודים ארוך בגני הילדים הציבוריים.

בפועל, תוכנית קרב החלה להיכנס לבתי הספר בעקבות הקיצוץ הגדול בתקציב החינוך וכחלק ממהלך רחב של השלמת שעות לימוד במימון הורים. כיום, פועלת התוכנית ביישובים מבוססים בהקף שאינו נופל מההיקף ביישובים בלתי-מבוססים.

עובדים בקרן קרב: הקרן מבצעת את פעילויותיה ומעסיקה עובדים גם באמצעות קבלני משנה: חברת מרמנת וחברת כוח האדם מנפאואר. המנגנון התפעולי כולל כ-4,500 מדריכים ועובדי הדרכה, המועסקים בחוזה ארעי, בשכר נמוך ובמשך 8 חודשי עבודה בלבד בשנה. העובדים מאוגדים במסגרת "כוח לעובדים".

עובדי התכניות המשלמות מטעם משרד החינוך: מועסקים בידי קבלני-משנה של המשרד או של רשויות מקומיות על בסיס פרויקט או לתקופה קצובה. פעמים רבות מדובר בעובדים, העוברים ממועסיק אחד לשני לפי תוצאות המכרזים. העובדים הם מורות, מטפלים, מדריכים, רכזים, מורות מחליפות, משגיחי בחינות ומורי תגבור.

"מוברק איננו; אך המשטר הצבאי עומד על תלו ולכן המהפכה נמשכת"

קול קורא לסולידריות עם מצרים – להגנת המהפכה

תשעה חודשים עברו מאז תחילת הדיכוי הצבאי החדש, ואנו עוד נלחמים על המהפכה שלנו. אנו צועדים, תופסים מרחבים ציבוריים ושובתים. וגם אתם צועדים, תופסים מרחבים ושובתים.

התמיכה הרבה, שקיבלנו בינואר האחרון, הוכיחה לנו, כי העולם מביט בנו בעניין ושואב השראה מהמהפכה שלנו. הרגשנו קרובים אליכם יותר מאי פעם. היום אתם מעניקים לנו השראה בעודנו צופים במאבקים של תנועותיכם. צעדנו אל שגרירות ארצות הברית בקהיר, כדי למחות נגד סילוקם האלים של המפגינים מכיכר אוסקר גראנט באוקלנד. כוחנו במאבקנו המשותף. אם ידכאו את התנגדותנו, יהיה זה ניצחוננו של האחוז האחד – בקהיר, בניו-יורק – בכל מקום. אך כל עוד המהפכה חיה, ניתן לייצר עולם הראוי לחיים.

המדינות הקפיטליסטיות הגדולות, קרן המטבע הבינ-לאומית ומדינות המפרץ מבטיחות למשטר המצרי אשראי בסך 35 מיליארד דולר. ארצות הברית מספקת למצרים סיוע שנתי בסך 1.3 מיליארד דולר. ממשלות תומכות בשליטיה הצבאיים של מצרים. הקליעים, שבהם הורגים אותנו, מיוצרים באמריקה. הגז המדמיע, החורך את עינינו – מיוצר בווימינג. ביקורו הראשון של דייוויד קמרון (ראש ממשלת בריטניה) במצרים שאחרי המהפכה נועד לסגור עסקת נשק.

אלה רק דוגמאות. לא ניתן עוד למכור חיי בני אדם, את חירותם ועתידם בעד נכסים אסטרטגיים. עלינו להתאחד נגד ממשלות, שאינן חולקות את האינטרסים של עמיהם.

תרגום: מתן קמינר

ניצחון לאיגודים בארה"ב

החוק ל"הסדרת זכויותיהם" של איגודי העובדים ספג תבוסה במדינת אוהיו (ארה"ב), במסגרת משאל עם, שנערך בשבוע שעבר. זאת, בעזרת קמפיין נרחב להגנה על זכויות הכבאים, השוטרים, המורים ועובדים נוספים, ונגד ההצעה של הרפובליקאים.

המושל הרפובליקאי ג'ון קסיץ', נחל מפלה, לאחר ש-61% מהבוחרים הצביעו נגד החוק. המצביעים דחו את החוק, שהיה מגביל את זכויות המשא-ומתן הקיבוצי של 350 אלף עובדים, החברים באיגודי עובדים.

הצעת החוק, שהובסה במשאל עם, הייתה אמורה גם לאסור שביתות, לחייב בורות בכל סכסוך, ולבטל קידום בעבודה המבוסס אך ורק על ותק.

ריצ'רד טרומקה, נשיא פדרציית ארגוני העובדים בארה"ב, אמר: "אוהיו שלחה מסר לכל הפוליטיקאים שם בחוף: אם אתם יוצרים מלחמה עם העובדים במקום ליצור מקומות עבודה עבור המובטלים – אתם מסתכנים".

עיקרי המכתב מקהיר לתנועות האנטי-קפיטליסטיות ברחבי העולם ולתנועות סולידריות אחרות, שפורסם באתר ג'דליה בשבוע שעבר

לאחר שלושים שנות חיים תחת דיקטטורה פתח העם המצרי במהפכה בדרישה ללחם, לחופש ולצדק חברתי. לאחר כיבוש כמעט-אוטופי של כיכר תחריר, שנמשך שמונה-עשר ימים, נפטרנו ממובאק והתחלנו בתהליך הארוך והקשה יותר של חיסול מנגנוני שלטונו. מובאק איננו, אך המשטר הצבאי עומד על תלו. ולכן המהפכה נמשכת – מפעילה לחץ, יוצאת לרחובות ודורשת את הזכות לשלוט בחיינו ובפרנסותינו אל מול מערכות דיכוי, שהתעללו בנו שנים. אבל היום, זמן כה קצר לאחר שהחלה, המהפכה נמצאת תחת מתקפה. אנו כותבים לכם, כדי לספר לכם, למה אנו עדים, כיצד אנו מתכוונים להתמודד עם מתקפת הדיכוי, ולקרוא לכם להביע סולידריות עמו.

מאז עלייתה לשלטון של החונטה הצבאית, הועמד לפחות 12,000 מאתנו לדין בבתי משפט צבאיים, ללא יכולת לזמן עדים ותוך הגבלת גישתנו להגנה משפטית. קטינים יושבים בבתי כלא למבוגרים; אנשים נידונים למוות; בכל מקום מענים. מפגינות נופלות קורבן לתקיפה מינית מידי הצבא בדמות "בדיקות בתולין".

ב-9 באוקטובר רצח הצבא 28 מאתנו בניין מאספרו; הם דרסו אותנו בטנקים וירו בנו ברחובות, תוך הפצת מניפולציות בתקשורת הממשלתית, בניסיון להצית אלימות בין-דתית. הסיפור צונזר והצבא חוקר את עצמו. הם תוקפים בשיטתיות את אלה מבינינו המרימים את קולם. ביום ראשון האחרון, חברנו הבלוגר עלא עבד-אל-פתאח נכלא בשל האשמות שווא. הלילה הוא שוב ישן בתא חשוך.

כל זה מידי הצבא, האמור להבטיח את המעבר לדמוקרטיה, הטוען כי הוא מגן המהפכה, ושהצליח כנראה לשכנע רבים במצרים ובעולם, שהוא אכן עושה כך. הקו הרשמי הוא, שיש לשמור על "יציבות", תוך הבטחות ריקניות שהצבא עוסק רק בכינונה של סביבה מתאימה לבחירות הקרובות. אך גם לאחר בחירתו של פרלמנט חדש, נחיה תחת שלטונה של חונטה, המחזיקה בסמכויות חקיקה, ביצוע ושיפוט, ללא כל הבטחה לשינוי מצב זה. מי שיוצאים נגד תוכנית זו סופגים הטרדות, מעצרים ועינויים. משפטים צבאיים של אזרחים משמשים ככלי עיקרי לדיכוי זה. בתי הכלא מלאים בקורבנותיו של ה"מעבר" הזה.

אנו מסרבים בזאת לשתף פעולה עם בתי משפט צבאיים ותביעות צבאיות. לא נסגיר את עצמנו, לא נופיע לחקירות. אם הם רוצים אותנו, שיבואו לקחת אותנו מבתנו וממקומות עבודתנו.

אפשר להיות רדיקלי ולקבל תמיכה מהמדינה?

מאת לילך ובר

לשאלתי, האם בשנות השישים משוררים וסופרים התפרנסו מכתבתם הספרותית, לזין השיבה ב-'לא' פסקני. מקצתם עבדו בעיתון "קול העם", שם עסקו בכתיבה עיתונאית ובעריכה, ואילו אחרים עסקו במלאכות כפיים, ובהן רכות ובניין. יש מהם שיצאו ללימודים, והיו שחיו על כספי שילומים מגרמניה.

כך שנראה, שתרומת ממשלת גרמניה לתרבות העברית דאז, הייתה גדולה מהתמיכה שהעניקה ישראל למשוררים באותה התקופה. ובעצם, אולי זהו המצב גם כיום. בניגוד לשיטת העבודה, בה דוגלים אנשי "מאבק המשוררים" בעת הזאת, הציע המשורר והעורך יצחק לאור דגם עצמאי ואחר, שלא מקושש לפתחם של תקציבים: "מטעם", כתב עת לספרות ולמחשבה רדיקלית, שלאור פרסם וערך בשבע השנים האחרונות. לא יהיה זה מופרך להצביע על לאור כעל מי שבישר את הפריחה בשדה כתבי העת העצמאיים לשירה.

בעריכת "מטעם", בדומה לעבודת העריכה של אלכסנדר פן ורות לזין בשעתם, הציגו העורכים, יצחק לאור וסיגל נאור-פרלמן, קו רדיקלי עקבי. בכתב העת ראו אור מסות מאת אינטלקטואליים בולטים - עדכניים ובני המאה ה-20, מובילים ובראשית דרכם.

קו העריכה גבה המצח של כתב העת, סייע לבקיעתם של קולות משמעותיים בזירת השירה העכשווית, כגון סיגל בן-יאיר, מאיה קופרמן והילה להב. שלושתן הוציאו ספרי ביכורים בשנים האחרונות, בעקבות פרסום עקבי של שיריהן בכתב העת "מטעם".

האם זקוקים החוגים הספרותיים לתקציבים מהמסד? נראה שהתשובה אינה חד-משמעית. משוררי המאבק הנוכחי קוראים לחרם על אירועי שירה, שאינם מתקצבים משוררים המשתתפים בהם. האם זו הדרך? או שמא מוטב לתרבות-הנגד, שקולה כה רלוונטי בשנים האחרונות, לשמור על עצמאות קולה, ולו גם במחיר פרסומים עצמאיים, דלי משאבים, או שימוש באינטרנט כמצע לספרי שירה? "לקונצנוס, לתקשורת יש כוח", אמרה השבוע המשוררת והעורכת מיטל נסים, "מה שהם אומרים בתקשורת, מה שהאישה שאין לה איפה לגור אומרת, זה מה שנשמע. לא שומעים שם את המשורר, שאין לו איפה להוציא ספר. את זה שומעים משוררים אחרים. אלה צרות של עשירים".

בשנים האחרונות, הגוף היחיד, שתיקצב באופן עקבי כתבי עת לשירה, היה מפעל הפיס. השנה, בצעד מפתיע, החליטו במפעל הפיס שלא לתמוך בכתבי עת לשירה, אלא לתמוך בכתבי עת לאמנות, ובפרויקט בן יהודה בלבד. מערכות של כתבי עת רבים עשויות למצוא עצמן ללא מקורות מימון.

בין כתבי העת, שנתמכו בתקופה האחרונה בידי מפעל הפיס, ניתן למצוא את "מאזניים", "עיתון 77" ו"מעין". האם ללא תמיכת הפיס, ישודו כתבי עת ותיקים את השנה הקרובה? לא נראה שלפטרונות התרבות, אם עוד יש כאלה, יש תשובה לשאלה זו.

לשיטת "מאבק המשוררים", מעמד השירה כרוך במתן תקציבים ממשלתיים לשירה • בשבע השנים האחרונות, נתן כתב העת "מטעם" את הטון בכל הנוגע לעריכה ספרותית, המחויבת לסדר יום מהפכני • בשנות ה-50' וה-60', התארגנות של משוררים וסופרים במק"י, תחת שרביטו של אלכסנדר פן, דנה באופן קבוע, באספות הומות אדם, במצב הספרות העברית, מתוך מחויבות לאחווה יהודית-ערבית.

עיקר הדין, שנערך בימים האחרונים בקבוצת הפייסבוק של "מאבק המשוררים", נגע בכיקורת שהשמיעה המשוררת ועורכת כתב העת הספרותי "דקה", רוני הירש, אשר חיזיה כוונת כלפי שמה של ההתארגנות.

הירש הטעימה, "לצורך העניין, אני לא קוראת לאף אחד שוביניסט. אך שמה של הקבוצה, והדף המתאר אותה, מדברים בשם המשוררים בלבד, ולכן - כן אקרא להם שוביניסטים ומדירים". הירש הציעה גם שם חלופי: "מאבק המשוררות והמשוררים". עוד השמיעה הצעות כגון "מאבק עובדות השירה", או "מאבק פועלות ופועלי השירה".

באספה השלישית של "מאבק המשוררים", שנערכה בשבוע שעבר ב"בית העם" בתל-אביב, לא עלה נושא שמה של הקבוצה להצבעה נוספת. המשוררת החברתית יודית שחר עדכנה בדף הקבוצה, כי "הגעתי במיוחד להעלות הצבעה על השם. לקראת סוף הפגישה, כשהתעקשתי על הצבעה, הרוב הצביע נגד הצבעה נוספת בעניין. צר לי לומר, אבל בין המתנגדים - היו גם מתנגדות". שחר אף הרחיקה וציינה, שאין לה עניין לקחת חלק בהתארגנות, אשר שמה לא מכיל רכיב כה מרכזי בזהותה.

בשיחה טלפונית השבוע, תיארה הסופרת רות לזין עידן אחר בספרות העברית. לזין עבדה במוסף לספרות ביומון הקומוניסטי "קול העם", והייתה סגניתו של אלכסנדר פן. בתקופה בה ערך את המוסף (1956-1967).

לדבריה, בראשית שנות השישים, נערכו באופן תדיר התכנסויות של משוררים וסופרים, יהודים וערבים, במערכת "קול העם". הדיונים בפגישות נסובו סביב קשת רחבה של נושאים, החל מאחווה יהודית-ערבית וכלה באיך לכתוב טוב יותר. באסיפות המפלגה בתל-אביב, נהג פן לקרוא משיריו. בין המשתתפים בקבוצה גדולה זו של משוררים וסופרים, תחת שרביטו של המשורר אלכסנדר פן, בלטו בנוכחותם דוד אבידן, מחמוד דרוויש, סמיח אל-קאסם וגבריאל מוקד. קבוצה זו פעלה, בהרכבים שונים, עד שנת 1965.

לזין מציינת כי הקו שהנחה את עבודת העריכה במדור הספרותי היה "לספר על מה שיש" מבחינה תרבותית: ספרות עולם, ספרות ישראלית, קולנוע ותיאטרון, והכול ברוח מהפכנית. במדור התפרסמו שיריהם הראשונים של דוד אבידן, חנוך לזין ומשוררים נוספים בתחילת דרכם.

מעוניינת לקבל הביתה את "זו הדרך"?

שלחו שם וכתובת אל: info@maki.org.il
המשלוח ללא תשלום.

תרומות לפקודת מק"י, ת"ד 26205, תל-אביב 61261,
תקבלו בברכה.

בפרי גליל יוצאים שוב למאבק נגד פיטורים

שיזמה ההנהלה הקודמת. בעליו החדשים הבטיחו אז שהם רוכשים את המפעל כדי "להצילו".

אלפי עובדים יפוטרו בחודשיים הקרובים

המפעל פרי גליל אינו היחיד שמפטר. שורה ארוכה של תאגידים ומפעלים הודיעו בשבוע האחרון על פיטורי עובדים. הפיטורים צפויים בחברות ובמפעלים ורווחיים, וכל תכליתם - להעמיק את ניצול העובדים הנותרים ו"לחסוך" בהוצאות השכר. ברוב התאגידים האלה אין ועדי עובדים. חברת פרטנר, למשל, פיטרה 70 עובדים, בשבועות הקרובים היא תפטר 300 עובדים נוספים, ובתוכנית - פיטורי 2000 עובדים נוספים בחודשים הקרובים. מתחרותיה של פרטנר, סלקום ופלאפון, נערכות גם הן לקיצוץ במערכי השירות והנהלה בהיקף של מאות עובדים. פלאפון מפטרת כעת כ-60 עובדי מטה. בזק המופרטת מפטרת אף היא 60 עובדים. כן, נמסר כי חברת השכרת הרכב אוויס מפטרת 50 עובדים. חברת אל על המופרטת הודיעה, כמדי שנה על פיטורי 200 עובדים זמניים. הפעם כוללים הפיטורים דיילים בקווים שיבוטלו. בנק דיסקונט הודיע על סגירת 7 סניפים. משרדים גדולים בענף הפרסום פיטרו לאחרונה עשרות עובדים: גיתם פיטרה 20 עובדים, ומקאן - 50 עובדים. בערוץ 10 פוטרו בשבוע שעבר, "כצעד מקדים לקיצוצים נוספים", 30 עובדים. גם בחברות הפקה מדווחים על ירידת הפקות ופיטורים בהיקף של 200 משרות. וואלה פיטרה 40 עובדים וסגרה מחלקות. בהתערבות ועד העיתונאים ולאחר שהוכרו על סכסוך עבודה, הנהלת רשות השידור הקפיאה זמנית פיטורי 30 עובדים.

הנהלת מפעל הטקסטיל מגבות ערד, שבבעלות אמריקאית, מסרה ש"קיימת סכנה לפיטורי מאות מתוך 550 העובדים". 132 עובדים כבר פוטרו באגרסקו שהופרטתה, ועוד 300 יפוטרו במהלך השנה. חברת האלקטרוניקה ECI מפטרת 70 עובדים, מתוך 150 עובדים שבכוונתה לפטר. קומברס פיטרה עוד 70 עובדים. הנהלת נייר חדרה, מפעל בבעלות נוחי דנקנר, הודיעה בסוף השבוע, כי "הגיעה להסכם על פרישה מרצון של 70 עובדים".

תנועת נשים דמוקרטיות בישראל

בשבת, 26 בנובמבר, החל בשעה 10.00 במלון רימונים (המעין) בנצרת

כינוס המועצה הארצית

על סדר היום: דברי פתיחה, ברכות, דיון בסדנאות הסעה מת"א: 8.30 דרך נמיר פינת ארלוזורוב להרשמה לנסיעה: 052-4556049

הנהלת פרי גליל הסכימה בסוף השבוע לדון מחדש עם ההסתדרות לגבי החלטתה לפטר 50 מעובדי החברה. לפי הנחיית יו"ר ההסתדרות במרחב גליל עליון, יונה פרטוק, העובדים השמידו את מכתבי הפיטורים שקיבלו.

ההנהלה נימקה את הפיטורים בכך, שהיא טרם קיבלה מהמרכז ההשקעות במשרד התמ"ת החזר בסך 18 מיליון שקל, שהם 25% מסך ההשקעה במפעל. הבעלים, אושיק אפרים ומוטי קופרלי (השותף גם ברשת הקמעונתית 'חצי חיים'), העבירו לאחרונה כמה מקווי הייצור למפעל אחר בבעלותם - מילוז, שליך נהריה.

בתחילת חודש אוגוסט הודיעה הנהלת המפעל על פיטורי 58 עובדים ותיקים, המהווים את הגרעין החשוב ביותר במפעל, "בשל אי קיום הבטחות הממשלה לסייע למפעל".

כ-200 מעובדי פרי גליל שבתו (9.11) במחאה על הפיטורים הצפויים. העובדים חסמו את כביש 90 לתנועה, הבעירו צמיגים, והניפו שלטים, הקוראים לממשלה "להתעורר ולפתור את בעיית הפיטורים הקשה במפעל".

מוטי חזיזה, יו"ר ועד העובדים, מסר לעיתונאים: "אנחנו נאבק עד טיפת הדם האחרונה. לא נותרה לנו ברירה, אלא לצאת ולהפגין בגופנו". חזיזה העריך כי מלבד מכתבי הפיטורים ל-58 העובדים, צפוי כפי הנראה גל פיטורים נוסף.

חזיזה הביע אכזבה מהתנהגות הממשלה: "כנראה שמה שהבטיחה המדינה לא יקרה. המצב שלנו עגום מאוד. סגן שר האוצר, הרב יצחק כהן, מנסה לעזור, אבל משרד האוצר מתנגד לדעתו".

זו הפעם השנייה בה נערך במפעל מאבק נגד פיטורי עובדים. ב-2009, הפגינו ושבתו פועלי פרי גליל נגד גל הפיטורים,

מכללת הגדה השמאלית

אחד העם 70, ת"א

מניו-יורק עד אתונה, מכיר א-תחריר עד שדרות רוטשילד, ברחבי העולם יוצאים עובדים וצעירים למחאות נגד הקפיטליזם. מהם ההבדלים ומהו המשותף בין המחאות החברתיות במדינות השונות בעולם?

המחאה האנטי-קפיטליסטית בישראל ובעולם

סדרת הרצאות בהשתתפות פרופ' אבישי ארליך וד"ר אפרים דויד, תתקיים בימי שישי בתאריכים 18.11, 25.11 ו-2.12 בשעה 10:30, במועדון הגדה השמאלית. ההרצאה הראשונה תתקיים ביום ששי הקרוב.

ההשתתפות כרוכה בתשלום של 50 ש"ח לסדרת ההרצאות כולה (או 20 ש"ח להרצאה בודדת). המשתתפים יקבלו חומר עיוני לקריאה. לפרטים נוספים והרשמה: info@hagada.org.il